

zde závažné polehčující okolnosti, může býti trest zmírněn až na šestinu obnosu cla dovozního (§ 381). Potěžující okolností je při opomenutí výkazu odebrání původu neb vyclení, když ten, kdo je k vykázání původu povinen, udal, že zboží bylo v celním území vyrobeno neb upraveno a dokáže se opak (§ 382).

Pych lesní a přestupky zákonů lesních viz Lesy.

Pych polní a ochrana polí.

Předmětem tu jest polní statek, na jehož ochranu vydáno bylo jakožto říšský zákon nař. min. vnitra a sprav. ze dne 20. ledna 1860 č. 28 ř. z. Nařízení toto platí nyní jen pro Dolní Rakousy, Horní Rakousy, Solnohrady, Tyroly a Štýrsko. Pro země ostatní vydány byly zvláštní zemské zákony a to: pro Čechy zák. ze dne 12. října 1875 č. 76 z. z., pro Moravu zák. ze dne 13. ledna 1875 č. 12 z. z., pro Slezsko zák. ze dne 30. června 1875 č. 21 z. z., pro Bukovinu zák. ze dne 5. srpna 1875 č. 21 z. z., v Dalmácii zák. ze dne 13. února 1882 č. 18 z. z., pro Halič zák. ze dne 17. července 1876 č. 28 z. z., pro Gorici a Gradišku zák. ze dne 18. března 1878 č. 11 z. z., pro Istrii zák. ze dne 28. května 1876 č. 18 z. z. a ze dne 30. června 1886 č. 18 z. z., pro Korutany zák. ze dne 28. března 1875 č. 22 z. z., pro Krajinu zák. ze dne 17. ledna 1875 č. 8 z. z., pro Terst zák. ze dne 20. března 1882 č. 13 z. z. a pro Vorarlberg zák. ze dne 28. března 1875 č. 18 z. z.

I. Pojem statku polního.

Dle min. nař. ze dne 20. ledna 1860 č. 28 ř. z. zahrnuje v sobě pojem statku polního všechny předměty, kteréž s provozováním hospodářství polního v nejširším slova smyslu přímo nebo nepřímo souvisí, pokud jsou na otevřeném poli. Ku statku polnímu počítati jest proto pozemky samé, jako pole, luka, zahrady, vinice, ovocné stromy a stromoví vůbec, lisovny, stodoly, úly, polní boudy, ploty, křoví, stromořadí, rybníky, zařízení zavodňovací a odvodňovací, hráze, vodní stavby a vodovody, polní cesty a stezky, polní studny atd., dále však i všechny plody a osení dosud nesvezené, kupy a stohy, hospodářské nářadí a nástroje na poli ponechané, tažný dobytek, pastevní dobytek, hnůj atd.

II. Pojem polního pychu.

Min. nař. ze dne 20. ledna 1860 č. 28 ř. z. prohlašuje za přepych polní jakékoli porušení nebo poškození polního statku, které nespadá ve všeob. zákon trestní. Citované zemské zákony na ochranu polí vystihují podrobněji a doplňují do jisté míry tuto definici říš. zákona. Zejména označuje český zákon na ochranu polního statku jakožto polní pych:

1. neoprávněné chození, pobývání, jezdění po polích a lukách, jakož i jinakých pozemcích a cestách, které označeny jsou za uzavřené jakoukoli ohradou, tabulemi záповědními nebo jinakými výstražnými znameními;
2. neoprávněné odstraňování nebo poškozování ohrad, otevírání závěr, odstraňování nebo kažení záповědních tabulí nebo výstražných znamení;
3. neoprávněné zavádění polních stezek (pěšin) nebo cest;
4. neoprávněné ulamování neb uřezávání kmenů, větví, klestí, květů, plodů nebo listí, klasů nebo bylin kteréhokoli druhu, dále požívání nebo trhání trávy na cestách sousedů;
5. neoprávněné bílení na mezích, hrázích a cizích pozemcích vůbec, dále neoprávněné sbírání nebo vykopávání kostí, hadrů nebo hnojiv v zahradách nebo na polích, lukách nebo pastvinách a neoprávněné kopán

země, písku, šterku, kamene, dále sbírání listí a napadaného zralého nebo nezralého ovoce na cizích pozemcích;

6. neoprávněné skládání nebo házení kamene, rumu, střepů, smetí nebo plevele na cizím pozemku nebo na cestě;

7. neoprávněné používání cizích polních bud, náradí a nástrojů;

8. neoprávněné přehazování nebo rozhazování hromad nebo hnoje, kup sena, slámy nebo píce, jakož i poškozování zařízení na poli sloužících k sušení píce;

9. svémocné spalování rašeliny;

10. svémocné zaorání, zakopání nebo jinaké poškození společných polních cest nebo pěšin, přesunování nebo odstraňování mezníků, odorávání neb odkopávání cizího pozemku;

11. zapalování strnišť a kompostů (hromad hnoje);

12. ponechání nebo pasení dobytka bez dohledu mimo uzavřená nebo jinak ohražená místa;

13. pasení v noci na pozemcích, které nejsou se všech stran uzavřeny;

14. paběrkování v zahradách, vinicích, na polích nebo lukách a to v noci bezvýjimečně, ve dne potud, pokud k tomu nesvolí dotýčný majitel pozemku (§§ 11 a 12 cit. zák.).

Obdobná ustanovení co do rozsahu pojmu polního pychu, co do jednotlivých případů jeho vytykají ostatní zemské zákony. Jest na snadě, že za okolností může jisté jednání neb opomenutí označené jako polní pych býti v rozporu s civilními nebo trestními zákony; tak může ku př. jisté jednání neb opomenutí zakázané jakožto polní pych objektivně zakládati po případě i přestupek poškozování cizího vlastnictví nebo rušení držby ve smyslu soukromoprávném. Který zákon v daném případě bude mít průchod, o tom rozhodují motivy (pohnůtky), úmysl a mravní povaha jednajícího, jakož i všechny vedlejší okolnosti činu resp. opomenutí.

Polní pych může býti spáchán toliko na cizí věci. Poškodí-li si kdo vlastní statek polní, třeba by tu následkem spoluvlastnictví porušeno bylo právo, nepodléhá ustanovením zákona o ochraně polního statku (rozh. min. vnitra ze dne 29. srpna 1869 č. 11.027).

Z citovaného min. nař. z r. 1860 nelze odvozovati zákonného nařízení, jakoby vlastník byl povinen chrániti svého pozemku naproti škodám cizích zvířat (rozh. ze dne 21. března 1878 č. 310).

III. Tresty a náhrada škody.

Nařízení min. ze dne 20. ledna 1860 č. 28 ř. z. stanoví v této příčině toto:

1. Pych polní trestati jest dle okolností polehčujících a přitěžujících pravidelně pokutou peněžitou od 25 kr. do 40 zl., nebo vězením až do 8 dní nebo vyměřiti takové tresty, jež stanoví v jednotlivých zemích platná tam nařízení policie polní pro určitě označené polní pychy (§ 24 cit. nař.).

2. Nález určití má též náhradu škody a měla-li třetí osoba z pychu polního nějaký užitek, ale spoluviny se nedopustila (jak tomu jest při poškozování způsobeném upasením atd.), má se vyřknouti, pokud i tato osoba povinna jest dáti poškozovému náhradu. Dopustilo-li se pychu polního osob více, ručí každá z nich za celou škodu rukou nedílnou (§§ 1301 a 1302 o. o. z.). Způsobilo-li škodu na statku polním zvíře, ručí vlastník za náhradu škody, bez rozdílu, zda přikročeno bylo k zájmu čili nic. Uči-

něna li škoda zvířaty ve stádu a nelze-li vyšetřiti, která a čí zvířata škodu způsobila, ručí vlastníci všech zvířat ve stádu se nalézajících poškozenému za náhradu škody rukou nedílnou, mezi sebou však přispěje k tomu každý dle druhu a počtu dobytčat, kteráž měl každý z nich v době způsobené škody ve společném stádu. Nalezne-li úřad na náhradu škody, a vinník nemůže jí poskytnouti jsa úplně chud, má úřad změnit závazek ten k žádosti poškozeného v pracovní dny, při čemž denní mzda obvyklá v obci poškozeného jest měřítkem. Zpěčuje-li se odsouzený poškozenému pracovat po stanovený počet dní, propadá 24hodinnému vězení zostřenému postem, a trest ten se může opětovati po třídenních přestávkách tak dlouho, pokud vinník škody nenahradí. Škodu pychem polním způsobenou odhaduje předkem personál k ochraně polí zřízený. Převyšuje-li dle mínění přísežného hlídače škoda 5 zl., povinen jest ihned žádati u místního představenstva za odhad škody zvláštními přísežnými odhadci; místní představenstvo musí pak dáti bez prodlení škodu odhadnouti a vydati polnímu hlídači o nález odhadovacím písemné osvědčení. Účastníci mohou žádati do 8 dnů od spáchání nebo odhalení polního pychu, aby přísežní znalci odhadli vzešlou škodu (§§ 26—29 cit. nař.).

Zemské zákony na ochranu polí obměnily citovaná právě ustanovení trestní a zásady o nahražování škody v té či oné příčině. Obměny tyto jsou rázu téměř jednotného, a proto stačí vytknouti toliko ustanovení českého zákona na ochranu polí:

1. O trestech: Polní pych trestá se peněžitou pokutou od 1 do 40 zl., v případě nedobytnosti vězením od 6 hodin do 8 dní. Stanoví-li se v rozsudku peněžitá pokuta, dlužno spolu též vyměnit trest na svobodě, kterýž nastoupiti má v případě nedobytnosti. Při tom lze nalézt místo pokuty 5 zl. na vězení až 24 hodin, nikdy však méně než 6 hodin. Nikdy nesmí peněžitá pokuta vycházející ze sumy jednotlivých obnosů převyšovati pro týž případ celkový obnos 40 zl.

Spáchají li škodu děti, čeled' nebo pastýři při práci vadně jim uložené nebo proto, že nejsou způsobilými práci tuto řádně provésti, sluší příkazatele potrestati bez rozdílu, zda dotčené osoby trestnímu řízení podrobena jsou čili nic, pro zanedbání povinné péče toutéž pokutou, jaká stanovena jest na přestupek osobami těmito spáchaný. Nadto ručí příkazatel za způsobenou škodu podle § 1315 o. o. z. (§§ 13—16 česk. zák. na ochranu polí).

2. Co do náhrady škody srovnávají se úplně předpisy českého zák. na ochranu polí (jakož i zákonů ostatních zemí) s vylíčenými předpisy nařízení z r. 1860. Slušelo by jen poznamenati, že přisouditi lze pouze tehdy náhradu škody, byl-li vynesena trestní nález; nález obsahující jen výrok o náhradě škody se nepřipouští (rozh. ze dne 25. září 1878 sb. »Budwinski« č. 317).

IV. Úřady a řízení.

Dle nař. ze dne 20. ledna 1860 přísluší vyšetřovati a trestati pych polní politickému úřadu toho okresu, kde spáchán byl pych, a provésti dlužno řízení dle nař. min. vnitř. ze dne 5. března 1858 č. 34 ř. z. Příslušný úřad má řízení to zavésti toliko k žádosti poškozeného nebo k bezprostřednímu oznámení přísežného zřízence polního. Vyšetřování a trest pychu polního pomíjí promlčením, nebyl-li pachatel do 3 měsíců ode dne spáchaného pychu vzat do vyšetřování. Náhradní nároky pochodící

z polního pychu promlčeného vyřídí se pořadem práva (§§ 23, 25 a 30 cit. nař.).

Zákon na ochranu polí pro Čechy vytýká co do úřadu a řízení toto: Provéstí řízení o spáchaném pychu polním, pokud se týká, vyšetřování a potrestání přísluší představenému oné obce, v jejímž obvodu spáchán byl přestupek. Toto právo trestní vykonává dle obec. zřiz. představený obce společně s dvěma obecními radními v přenesené působnosti.

Jestliže však byly orgány jedné obce obviněny na úkor jiné obce z pychu polního, nebo jde-li vůbec o polní pych, kde by dle všeho představený obce nastupující ve smyslu vzpomenutého pravidla podjatým byl, přísluší řízení trestní v I. instanci politickému úřadu okresnímu. Řízení trestní zavádí se jen k žádosti osoby polním pychem poškozené neb ohrožené nebo k přímému oznámení přísežného polního hlídače. Představený obce povinen jest o každém případě polního pychu, který vyšetřován jest, bezodkladně zjistiti skutkový podklad a sestaviti seznam průvodních prostředků, a nedojde-li mezi poškozeným a obviněným k narovnání o náhradu škody, povinen jest stanoviti obnos náhrady této odhadmo, maje zřetel ku věcem, které byly poškozenému vydány jakožto předmět pychu polního. K odhadu tomuto povolán jest předkem přísežný strážný personál polní. Převyšuje-li však škoda dle mínění polního hlídače obnos 5 zl., jest povinností obecního představeného, aby dal škodu odhadnouti neprodleně přísežným odhadcem. A tak se má státi i v ostatních případech pychu polního, jakmile za to žádá poškozený neb obviněný.

V trestním nálezu určiti jest i nárok na náhradu škody, který přísluší poškozenému buďto ze smíru učiněného s pachatelem nebo dle vykonaného odhadu, neobnáší-li odhad více než 15 zl., nebo nepopírá-li odsouzený správnost jeho. Popírá-li se správnost odhadu, přiřknouti jest v nálezu trestním škodu toliko obnosem do 15 zl. a poškozeného odkázati s dalším nárokem na pořad práva. Trestním nálezem uložiti jest vinníku i náhradu výloh, které vzešly výkonem zájmu a ošetřováním zajmutého dobytka, dále za odhad škody přísežnými odhadci. Odvolání z nálezů obecního představeného podati jest k politickému úřadu, jemuž bezprostředně podřízena jest dotyčná obec co do přeneseného oboru působnosti (okresní pol. úřad, zemská vláda). Odvolání podati jest u představenstva obce ústně nebo písemně do 8 dnů počínaje ode dne, kdy vyhlášen, pokud se týká, doručen byl nález v odpor vzatý. Proti dvěma srovnalým nálezům není odvolání. Poslední instancí v trestných věcech pychu polního jest ministerstvo vnitra, v jinakých záležitostech ochrany polí ministerstvo orby. Proti ministerskému rozhodnutí v trestných věcech ochrany polí nelze vésti stížnost k správnímu dvoru soudnímu, jelikož záležitost taková jako policejní trestní věc nepodléhá kompetenci jeho vedle § 48 zák. ze dne 22. října 1875, č. 36 ř. z. z r. 1876 (rozh. ze dne 1. března 1880 č. 412 a ze dne 12. července 1884 č. 1566).

Předpisy ostatních zákonů zemských na ochranu polí odnášející se k řízení a úřadům shodují se v podstatě s vylíčenými právě předpisy českého zákona na ochranu polí.

V. Personál k ochraně polí.

Nařízení ze dne 20. ledna 1860 stanoví, že ke službě této mohou býti do přísahy vzati toliko oni hlídači a strážci polí, kteří

a) byli od obce zříceni k ostříhání polního statku všech nebo jednotlivých pozemností ležících v obvodu obce, nebo

b) zřízení byli držitelem většího statku nebo hospodářského komplexu k hlídání jeho polního statku. V tomto případě musí držebnost pravidelně činit alespoň 50 ha. pozemků věnovaných rolnictví.

Velkostatek vyloučený ze svazku obecního, někdejší panský »větší« velkostatek, tvořící zvláštní samostatný obvod, rovná se ve smyslu tohoto nařízení obci, a pán tohoto obvodu má všechna práva a povinnosti, které dle nařízení tohoto připadají obecnímu představenstvu. Toliko osoby bezúhonného chování, překročivší 20. rok věku svého, může vzítí politický úřad do služební přísahy. Zřízenci vzatí do přísahy ke službě polních strážců pokládají se při výkonu služby své za veřejnou stráž a požívají v té příčině všech práv v zákonu se zakládajících, která propůjčena jsou vrchnostenským osobám a stráži civilní. Tito zřízenci mají nositi ve službě odznak, jehož podoba má se veřejně oznámiti v dotyčném okresu. Spolu jim přísluší právo nositi ve službě krátkou poboční zbraň, kterou smí užiti však jen v případě nutné obrany (§§ 2—10 cit. nař.).

Ježto cit. nařízení nezmiňuje se o následcích toho, nenosí-li přísežný polní hlídač zákonného odznaku, a o tom, je-li trestným neuposlechnutí příkazu daného takovému polním hlídačem, dlužno dle obdoby všeobecných zásad trestních souditi, že zakládá se v takovémto případě trestná činnost jen tehdy, jestliže pachatel znal polního hlídače jakožto takového nebo jej znáti musil (rozh. ze dne 1. června 1883 č. 4593). Každý jest povinen uposlechnouti vyzvání přísežných polních zřízenců, tito pak zavázáni jsou za nejpřísnější zodpovědnosti vystříhati se všelikého nezákonného počínání (§§ 11—13 cit. nař.).

Pro ony země, ve kterých cit. nařízení z r. 1860 není více v platnosti, nýbrž zvláštní zemské zákony na ochranu polí, vydán byl zákon ze dne 16. června 1872 č. 84 ř. z. o úředním postavení strážného personálu zřízeného k ochraně jednotlivých odvětví zemědělství. Dle zákona tohoto pokládati dlužno tyto strážce za veřejnou stráž, která požívá práv v zákonu založených jako vrchnostenské osoby a stráž civilní, jednají-li u výkonu své služby a nosí při tom předepsaný služební oděv nebo služební znak (§ 2 cit. zák.). Není-li splněna podmínka tato, nelze shledati trestnosti v tom, neuposlechně-li kdo nebo nešetří-li příkazů polního hlídače, a to ani tehdy, byl-li strážce jako takový pachateli dobře znám (rozh. ze dne 5. června 1880 č. 4605 a ze dne 4. března 1887 č. 103). Strážník polní smí zatknouti jistou osobu jen k tomu cíli, aby ji odevzdal k dalšímu řízení příslušnému úřadu a jen za těchto podmínek:

1. jestliže osoba postižena při spáchání nějakého trestného činu na předmětech daných pod dohled strážníka,

a) tomuto známa není nebo nemá pevného bydliště v obci nebo v obcích, v nichž k dohledu zřízen jest dotyčný hlídač, nebo

b) protiví se osoba ona jeho služebnímu vyzvání, jej tupí nebo na něho ruku vloží, nebo

c) způsobí značnou škodu nebo jedná se zvláštní zlomyslností.

2. Postihne-li strážník ve služebním obvodu svém neznámou osobu na cizím pozemku nebo poblíže předmětů střežených za takových okolností, které vzbuzují důvodné podezření, že spáchala nebo pokusila se spáchati ona osoba trestný skutek na zmíněných předmětech. Zatčené osoby i odňatou škodu dlužno ihned odevzdati příslušnému úřadu.

Od cit. nař. z r. 1860 liší se co do předpisů o zřízencích na ochranu polí zvláštní zemské zákony na ochranu polí zejména potud, že zavazují výslovně obce zříditi personál na ochranu polí, kdežto dle cit. nařízení tento závazek obcí jest povahy toliko fakultativné. Co pak se týče těchto předpisů o zřízencích ustanovených k ochraně polí, jsou v podstatě téměř stejny ve všech zemích, kde vydány jsou zvláštní zákony na ochranu polí. Náklady na ochranný personál polní obcí zřízený postihují ve smyslu obec. zřiz. držitele pozemků dohledu jeho svěřených dle poměru jich daní pozemkových. Se schválením politického okresního úřadu může dvě nebo několik obcí zříditi společného polního hlídače pro pozemky ležící v obvodu jich obecních hranic. Nepodají-li se v čas námitky proti usnesení obecnímu, jímž uložena byla přírážka k úhradě nákladů na zřízence k ochraně polí ustanovené od obce, ani proti rozdělení přírážky té na účastněné majitele pozemků, jakkoli obé veřejně bylo vyhlášeno, může osoba k příspěvku povinná vzíti v odpor doručení platební příkaz cestou odvolání jen potud, pokud překročena byla výše přírážky zákonem dovolená nebo provedeno bylo nesprávné rozdělení přírážky (rozh. ze dne 3. října 1879 č. 1470). Politický okresní úřad povinen jest vydati každému přísežnému polnímu hlídači za průkaz osvědčení o tom, že potvrzen byl ve svém úřadu, v němž vytknuto budiž zároveň jméno zřizovatele a přesně udán obvod příkázaný polnímu hlídači k doзору. Polní hlídač jest povinen neodkladně oznámiti obecnímu představenému, pokud se týká svému pánovi, každý případ polního pychu bez rozdílu, zda pachatel jest znám čili nic. Politický okresní úřad má vésti zvláštní seznam o všech přísežných polních hlídačích v okrese svém a chovati jej ve stálé evidenci. Ten, kdo zřídil si polního hlídače, povinen jest za následků pořádkových trestů od 2—10 zl. oznámiti politickému okresnímu úřadu nejdéle do 14 dní jakoukoli změnu ve stavu těchto zřízenců (§§ 19—30 cit. nař.).

Pych vodní a přestupky zákonů vodních.

I. Pojem.

Skoro všechny zemské vodní zákony činí rozdíl mezi pychem vodním a přestupky zákonů vodních; toliko zemské zákony dolnorakouský, Štýrský a bukovinský zahrnují oba tyto delikty v spoječný pojem pychu vodního. Pychem vodním jest každé poškození a porušení vodních zařízení, pokud nespadájí v hledisko všeob. zákona trestního, kdež trestány jsou jako přestupky zákonů vodních všechny činy, jimiž porušeny jsou zákony vodní a nařízení i opatření k nim se odnášející. Rozdíl mezi oběma delikty spočívá v úřední příslušnosti; pych vodní trestá se dle předpisů platných pro pych polní a spadá tudíž v trestní pravomoc obcí, kdežto všechny jiné přestupky podléhají trestní pravomoci úřadů politických, pokud nespadájí pod hledisko všeob. zák. trestního; než i při pychu vodním oprávněn jest politický úřad vykonati trestní právo sám, je-li obecní představený podjatým (rozh. min. vnitra ze dne 8. března 1877 č. 849.). Zemské vodní zákony nevykazují zvláštních ustanovení o skutkovém podkladu jednotlivých deliktů a to ani co do pychu vodního ani co do přestupků vodních zákonů. § 69 zem. zákonů vodních (pokud se týká, § 70 pro Čechy, §§ 65 a 67 pro Bukovinu, § 47 pro Krajinu, § 64 pro Dolní Rakousy, §§ 64 a 66 pro Štýrsko) mluví o všech možných poškozeních a porušeních zařízení vodních; zákony nedotýkají se skutkové otázky, kdy sluší určitou činnost míti za poškození a kdy za porušení, ani otázky